

Odpovědnost státu za škodu

Skutečnost, že poškozený újmu utrpěl při vyhýbání se výkonu trestu uloženému nezákonným rozhodnutím, lze při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění zohlednit pouze při posouzení příčinné souvislosti. V řízení o náhradu újmy způsobené při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem nepřipadá v úvahu přistoupit ke snížení zadostiučinění s cílem penalizovat poškozeného za jeho nelegální jednání, jímž zasáhl do skutkového děje.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 1818/2015, ze dne 5.4.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce R. B., zastoupeného JUDr. M.K., advokátem se sídlem v O., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o zaplacení částky 21 875 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Karviné pod sp. zn. 26 C 183/2012, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 1. 2015, č. j. 11 Co 485/2013-116, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 1. 2015, č. j. 11 Co 485/2013-116 se zrušuje. Rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 29. 4. 2013, č. j. 26 C 183/2012-47, se ve výroku I. v rozsahu, v němž bylo rozhodnuto o žalobcem uplatněném nároku na zaplacení částky 205 000 Kč s příslušenstvím, a ve výroku II. v rozsahu, v němž bylo rozhodnuto o žalobcem uplatněném nároku na zaplacení 1 640 000 Kč s příslušenstvím, a ve výroku III. zrušuje a věc se vrací Okresnímu soudu v Karviné k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se v řízení vedeném u Okresního soudu v Karviné pod sp. zn. 109 C 235/2009 domáhal po žalované zaplacení celkem 31 050 000 Kč společně se zákonnými úroky z prodlení, a to z titulu náhrady škody a nemajetkové újmy, jež mu měly vzniknout v souvislosti s jeho trestním stíháním a odsouzením v řízení vedeném u Okresního soudu v Karviné - pobočka Havířov pod sp. zn. 101 T 223/2000 a následně pod sp. zn. 101 T 156/2008. Vzniklou škodu spatřoval žalobce v nákladech, které musel vynaložit na svou obhajobu, ve výši 50 000 Kč. Za nemajetkovou újmu, jež měla žalobci vzniknout v důsledku nepřiměřené délky řízení, požadoval zadostiučinění ve výši 1 000 000 Kč. Dále též mělo dojít k nemajetkové újmě žalobce v důsledku toho, že byl nucen zdržovat se po dobu osmi let v zahraničí, neboť nechtěl vykonat nezákonně uložený trest. Takto bylo porušeno jeho právo na rodinný život a svobodu pohybu, přičemž za uvedenou újmu žalobce žádal odškodnění 30 000 000 Kč.

2. V návaznosti na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3731/2011, (kterým Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 5. 2011, č. j. 42 Co 4/2011-102, a rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 25. 10. 2010, č. j. 109 C 235/2009-68, v těch částech výroků II., v nichž bylo rozhodnuto o žalobcem uplatněném nároku na zaplacení částky 30 000 000 Kč, jakož i v závislých výrocích o náhradě nákladů řízení), Okresní soud v Karviné usnesením ze dne 6. 8. 2012, č. j. 109 C 235/2009-124, vyloučil k samostatnému řízení žalobní nárok ve výši 21 875 000 Kč týkající se odškodnění žalobce za nezákonné rozhodnutí v době před 27. 4. 2006.

3. Okresní soud v Karviné následně rozsudkem ze dne 29. 4. 2013, č. j. 26 C 183/2012-47, rozhodl tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci částku 410 000 Kč spolu s úroky z prodlení z této částky

ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den příslušného kalendářního pololetí, v němž prodlení trvá, a zvýšené o 7 procentních bodů od 2. 12. 2009 do zaplacení (výrok I. rozsudku soudu prvního stupně), zamítl žalobu v části, ve které se žalobce domáhal po žalované zaplacení částky 21 465 000 Kč s úroky z prodlení z této částky ve výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den příslušného kalendářního pololetí, v němž prodlení trvá, a zvýšené o 7 procentních bodů od 2. 12. 2009 do zaplacení (výrok II. rozsudku soudu prvního stupně) a nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení (výrok III. rozsudku soudu prvního stupně).

4. K odvolání žalobce (směřujícímu proti výroku II. rozsudku soudu prvního stupně v částce 1 640 000 Kč a proti výroku III. rozsudku soudu prvního stupně) i žalované [směřujícímu proti výroku I. rozsudku soudu prvního stupně (příčemž žalovaná následně vzala své odvolání ohledně částky 205 000 Kč zpět)] Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 6. 2. 2014, č. j. 11 Co 485/2013-75, rozhodl tak, že změnil rozsudek Okresního soudu v Karviné ze dne 29. 4. 2013, č. j. 26 C 183/2012-47, ve výroku I. ohledně částky 205 000 Kč s příslušenstvím tak, že žalobu, aby byla žalovaná povinna zaplatit žalobci částku 205 000 Kč s úroky z prodlení, zamítl, rozsudek potvrdil ve výroku II. ohledně částky 1 640 000 Kč s úroky z prodlení, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 34 267 Kč, nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů odvolacího řízení a zastavil odvolací řízení ohledně částky 205 000 Kč s příslušenstvím.

5. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 2. 2014, č. j. 11 Co 485/2013-75, byl ve výrocích I., II. a IV. zrušen rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2014, č. j. 30 Cdo 1570/2014-91, a věc byla vrácena Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

6. Krajský soud v Ostravě následně rozsudkem ze dne 28. 1. 2015, č. j. 11 Co 485/2013-116, změnil rozsudek soudu prvního stupně v odstavci I. výroku ohledně částky 205 000 Kč s příslušenstvím tak, že se žaloba, aby žalovaná byla povinna zaplatit žalobci částku 205 000 Kč spolu s úroky z prodlení z této částky od 2. 12. 2009 do zaplacení, zamítá (výrok I. rozsudku odvolacího soudu), potvrdil rozsudek soudu v napadené části odstavce II. výroku ohledně částky 1 640 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 2. 12. 2009 do zaplacení (výrok II. rozsudku odvolacího soudu), uložil žalované povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 28 798 Kč (výrok III. rozsudku odvolacího soudu) a uložil žalobci povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 300 Kč (výrok IV. rozsudku odvolacího soudu).

7. Soud prvního stupně učinil skutkové zjištění, že dne 26. 6. 2000 byl žalobce zadržen a bylo mu doručeno sdělení obvinění ze dne 13. 6. 2000 pro podezření ze spáchání trestného činu podvodu podle § 250 odst. 3 písm. b) trestního zákona. Rozsudkem Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 7. 11. 2000 byl žalobce za trestný čin podvodu odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání tří let. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 30. 1. 2001 výše uvedený rozsudek potvrdil. Dle sdělení Policie ČR žalobce nemohl být předveden k nástupu výkonu trestu odnětí svobody dne 1. 3. 2001, neboť se v místě bydliště již nezdržoval, ke dni 25. 8. 2001 se žalobce již zdržoval v USA. V průběhu roku 2005 byly na žalobce vydány zatýkácí rozkazy jak v předmětné trestní věci 101 T 223/2000, tak ve věcech dalších. Nálezem Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 1/07, bylo rozhodnuto, že rozsudkem Okresního soudu v Karviné - pobočky v Havířově ze dne 7. 11. 2000, sp. zn. 101 T 223/2000, a usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 1. 2001, sp. zn. 5 To 10/2001, došlo k porušení základního práva navrhovatele zakotveného v člancích 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a obě tato rozhodnutí byla proto zrušena. Dále bylo v trestním řízení vedeném u Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově pokračováno pod sp. zn. 101 T 156/2008. Od 25. 7. 2008 bylo pátráno po pobytu žalobce, dne 10. 10. 2008 byl vydán příkaz k jeho zatčení, usnesením ze dne 16. 3. 2009 bylo rozhodnuto, že řízení bude vedeno proti uprchlému. Dne 31. 3. 2009 proběhlo hlavní líčení, u kterého byl vyhlášen zprošťující rozsudek, neboť nebylo prokázáno, že skutek spáchal obžalovaný. Rozsudek č. j. 101 T 156/2008-36

nabyl právní moci dne 18. 4. 2009. Žalobce žádostí doručenou žalované dne 10. 6. 2009 požádal o zaplacení částky 31 050 000 Kč z titulu náhrady škody a zadostiučinění za nemajetkovou újmu v souvislosti se svým stíháním, přičemž částku 50 000 Kč požadoval jako náhradu nákladů obhajoby JUDr. M. K., částku 1 000 000 Kč jakožto zadostiučinění za průtahy v řízení a částku 30 000 000 Kč jakožto zadostiučinění za porušení práva na rodinný život a omezení ve svobodě pohybu, kdy žalobce byl nucen zdržovat se v zahraničí před výkonem nezákonně uloženého trestu. Žalovaná reagovala na toto uplatnění nároku stanoviskem ze dne 30. 11. 2009, jímž odmítla plnění v jakémkoliv rozsahu.

8. Soud prvního stupně ze svědeckých výpovědí zjistil, že žalobce žil do roku 2001 ve společné domácnosti se svojí družkou a jejich nezletilou dcerou, běžně často též navštěvoval otce. Žalobcova družka a dcera v roce 2001 odjely za žalobcem do USA, kde společně žili jako rodina. Vztah mezi žalobcem a jeho družkou postupně ochladl a po třech letech se žalobcova družka a dcera vrátily zpět do České republiky, neboť se jim stýskalo. Dcera žalobce navštěvuje každoročně na jeden až dva měsíce. Žalobcův otec byl mezi lety 2001 a 2006 s žalobcem pouze v občasném telefonickém kontaktu, od roku 2006 jej navštěvuje každoročně. Žalobce ani jeho družka neuměli anglicky a bylo pro ně obtížné shánět práci. Žalobce považoval za zbytečné doučit se jazyk či se rekvalifikovat, neboť se chtěl vrátit do České republiky, jakmile to bude možné. Žalobce se v roce 2009 oženil s občankou USA; žalobcova družka se po návratu do České republiky provdala za jiného muže. Žalobce se chtěl vrátit do České republiky na pohřeb svého bratra, což mu bylo žalobcovým známým rozmluveno.

9. Soud prvního stupně dále zjistil, že žalobce byl rozsudkem Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 31. 10. 2003, č. j. 101 T 291/2000-174, který nabyl právní moci dne 19. 2. 2004, shledán vinným ze spáchání trestného činu zpronevěry a byl odsouzen k souhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, k peněžitému trestu 90 000 Kč se stanoveným náhradním trestem odnětí svobody v trvání pěti měsíců a k trestu zákazu řízení motorových vozidel na 3 roky a 6 měsíců. Při stanovení druhu a výše trestu soud přihlédl k tomu, že žalovaný se již v minulosti dopustil majetkové trestné činnosti, že má ještě vykonat trest odnětí svobody v trvání tří let a k výši způsobené škody. Výroky o peněžitém trestu a trestu zákazu činnosti byly převzaty z předešlého rozsudku tímto rozsudkem zrušeného. V dané věci bylo konáno řízení proti uprchlému. Odvolání obhájce obžalovaného bylo zamítnuto usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2004, č. j. 5 To 35/2004-189. Z opisu z evidence rejstříku trestů žalobce bylo zjištěno, že ke dni 30. 1. 2001 nebyl žalobci uložen žádný trest odnětí svobody ani žádný peněžitý trest, který by nebyl zaplacen. Peněžitý trest ve výši 50 000 Kč uložený rozsudkem Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 14. 4. 1997 ve věci vedené pod sp. zn. 11 T 223/96 byl zaplacen dne 2. 2. 1998, peněžitý trest ve výši 130 000 Kč uložený rozsudkem Okresního soudu v Karviné ze dne 20. 8. 1998 ve věci vedené pod sp. zn. 3 T 74/97 byl zaplacen dne 13. 10. 2000 a peněžitý trest ve výši 90 000 Kč uložený rozsudkem Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 20. 9. 1999 ve věci vedené pod sp. zn. 102 T 136/99 byl zaplacen dne 7. 8. 2000. Z usnesení Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově ze dne 7. 1. 2013, č. j. 101 T 291/2000-307, bylo zjištěno, že žalobce je účasten amnestie prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, že se mu promíjí nevykonaný trest odnětí svobody, který mu byl uložen tímto soudem, a že se na něj hledí jako by nebyl odsouzen.

10. Soud prvního stupně považoval žalobu co do základu za důvodnou, neboť byly splněny všechny podmínky pro aplikaci ust. § 13 odst. 2 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jako „obč. zák.“). K narušení sféry osobnostních práv žalobce došlo. V řízení bylo prokázáno, že žalobce byl nezákonně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce tří let za trestný čin podvodu, přičemž tento odsuzující rozsudek byl následně zrušen, žalobce byl obvinění zproštěn a je na něj třeba hledět jako na nevinného a nikdy neodsouzeného v této trestní věci. Uložený trest nebyl vykonán, jelikož žalobce se nechtěl podrobit výkonu tohoto trestu a vycestoval do USA. V souvislosti s tímto odsouzením došlo k porušení osobnostních práv žalobce, neboť se odsouzení dotklo jeho cti,

důstojnosti a dobré pověsti obvyklým způsobem, žalobce žil pod neustálou hrozbou zatčení v nejistotě, že bude dodán do výkonu trestu, byl omezen ve svobodě cestování, jelikož na něj byl vydán mezinárodní zatykač, a došlo k omezení jeho práva na rodinný život, a to v souvislosti s jeho odchodem do USA. Žalobce tvrdil, že do ciziny odešel, aby se vyhnul výkonu nespravedlivě uloženého trestu odnětí svobody, což soud považoval za prokázané. V době odchodu žalobce nebyl odsouzen k jinému trestu odnětí svobody a všechny uložené peněžité tresty byly zaplacený; je zde též časová souvislost tohoto odchodu s odsouzením žalobce, resp. se zamítnutím žalobcova odvolání proti odsuzujícímu rozsudku. V průběhu řízení nevyšlo najevo, že by žalobce odešel do ciziny z jiných důvodů. Soud též s ohledem na názory vyslovené dovolacím soudem v rozsudku ze dne 27. 6. 2012, č. j. 30 Cdo 3731/2011-116, dospěl k závěru, že zde příčinná souvislost existuje. Soud zohlednil skutečnosti, že ze strany žalované nedošlo k omluvě a tato stále zpochybňuje vznik žalobcovy újmy v souvislosti s trestním stíháním a odsouzením. Stejně tak soud přihlížel k dlouhodobosti zásahu do osobnostních práv žalobce, a dospěl k závěru, že je třeba přiznat žalobci náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2 obč. zák.

11. Již samotným stíháním a zejména pak odsouzením došlo ke snížení dobré pověsti a cti žalobce, avšak soud přihlédl též ke skutečnosti, že předmětné trestní stíhání nebylo prvním trestním stíháním; jednalo se ovšem o trestní stíhání ve věci nejzávažnější. V průběhu trestního řízení nebyly použity žádné donucující a zabezpečovací prostředky, nedošlo ani k žádným mimořádně nepříznivým okolnostem v průběhu trestního stíhání, v řízení nebylo tvrzeno a nevyšlo najevo, že by trestní stíhání bylo vedeno v úmyslu poškodit žalobce ze strany orgánů činných v trestním řízení. Nejednalo se o trestní stíhání od počátku zjevně nedůvodné a spornou otázkou bylo pouze hodnocení přípustnosti důkazního prostředku, a to výpovědi spoluobviněného učiněné před sdělením obvinění žalobci, přičemž nepřípustnost tohoto důkazního prostředku shledal až Evropský soud pro lidská práva. K závažnějšímu zásahu do osobnostních práv žalobce došlo až v souvislosti s jeho odsouzením, kdy žalobce utekl před výkonem trestu z České republiky, došlo k dalšímu snížení jeho cti a vážnosti v rámci rodiny a okolí a kdy žalobce pociťoval obavy a strach ze zatčení a předání do výkonu trestu (to bez ohledu na skutečnost, že k vydání mezinárodního zatykače došlo až v roce 2005). Žalobce nebyl mediálně známou osobností a jeho případ nebyl nijak medializován. V cizině, mezi lidmi, se kterými se obvykle stýkal, nedošlo k snížení žalobcovy cti, jelikož žalobce tyto zjevně neinformoval o svém odsouzení. Kontakt s nejbližší rodinou zůstal žalobci zachován za cenu, že žalobcova družka a dcera za ním odjely do USA. Vztah žalobce s jeho družkou se rozpadl až po třech letech, tj. poměrně dlouho poté, co žalobce opustil Českou republiku. Situace žalobce v cizině se postupně stabilizovala. V letech 2001 až 2006 ovšem došlo k citelnému omezení kontaktu žalobce s rodiči, příslušníky širší rodiny a známými. Žalobce byl z důvodu možného vyzrazení místa pobytu nucen omezit i telefonický kontakt s rodiči. K námitce žalované, jež poukázala na další žalobcovo odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, před kterým se žalobce skrýval, poukázal soud na skutečnost, že se jednalo o odsouzení v řízení vedeném proti uprchlému a žalobce se o odsouzení ani nedověděl. Přesnou míru zásahu do osobnostních práv žalobce nebylo možné s odstupem času zjistit. Soud prvního stupně proto přistoupil k paušálnímu způsobu výpočtu náhrady a přiznal žalobci za každý započatý měsíc trvání trestního stíhání 4 000 Kč a za každý měsíc trvání odsouzení 6 000 Kč. Soud se též vyjádřil k žalobcem uváděným případům zásahů do osobnostních práv všeobecně známých osob, přičemž tyto případy neshledal srovnatelnými zejména z důvodu, že u jmenovaných známých osob byly nepravdivé údaje sdělovány masově. Soud se podrobně věnoval rozdílu projednávané věci oproti případu mediálně známého J. Š., kterému žalovaná vyplatila náhradu nemajetkové újmy za nezákonné stíhání ve výši 4,88 milionů Kč. Žalobce byl (na rozdíl od J. Š.) stíhán pouze pro trestný čin majetkové povahy, trestní stíhání trvalo 8 let (oproti 18 roků trestního stíhání a odsouzení J. Š.), uložený trest žalobce nevykonal, jednalo se o žalobcovo první trestní stíhání a nemohlo žalobcův život postihnout takovým způsobem jako zmíněného J. Š., kterého trestní stíhání zasáhlo již v jeho 19 letech. Soud se neztotožnil s názorem žalobce, že by nucený odchod do USA byl horším než výkon trestu odnětí svobody, a podotknul též, že žalobce po několika letech v USA začal vést nový život,

založil rodinu a začal též podnikat. Těmto skutečností odpovídá náhrada nemajetkové újmy vypočtená na 410 000 Kč, tedy násobně nižší než náhrada vyplacená žalovanou v případě J. Š.

12. Odvolací soud v odůvodnění napadeného rozsudku uvedl, že na základě rozsudku soudu prvního stupně žalovaná uznala nárok žalobce ve výši 205 000 Kč s příslušenstvím. Jak vyplývá z protokolu o jednání odvolacího soudu ze dne 6. 2. 2014, zástupce žalobce uvedl, že žalovaná již dne 2. 7. 2013 žalobci zaplatila částku 261 337,23 Kč. Jednalo se o polovinu přiznané částky soudem prvního stupně ve výroku I. včetně úroku z prodlení. Odvolací soud považuje takto zaplacené zadostiučinění v předmětné věci za dostačující. S ohledem na skutečnost, že žalobce byl v plném rozsahu zproštěn obvinění, je dán předpoklad pro odpovědnost státu za škodu a případně nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím ve smyslu § 7 zákona č. 82/1998 Sb. Nelze přehlédnout, že se žalobce vyhnul výkonu trestu odnětí svobody, opustil území České republiky a do současné doby pobývá v USA. Žalobce již byl v minulosti opakovaně odsouzen za spáchání trestných činů, zejména majetkové povahy. Žalobce v průběhu trestního řízení nebyl ve vazbě a nebyly vůči němu použity donucující prostředky. Do USA za žalobcem přijela jeho družka, která se po třech letech vrátila zpět. Žalobce navázal novou známost a uzavřel manželství. Na základě rozsudku Okresního soudu v Karviné ze dne 25. 10. 2010, č. j. 109 C 235/2009-68, ve znění rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 5. 2011, č. j. 42 Co 4/2011-102, již byla žalobci přiznána částka 45 419 Kč s příslušenstvím.

II. Dovolání a vyjádření k němu

13. Žalobce (dále též jako „dovolatel“) brojí proti výrokům I. a II. rozsudku odvolacího soudu dovoláním, přičemž přípustnost dovolání spatřuje v tom, že se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu.

14. Dovolatel konkrétně namítá, že nesprávně vyřešená otázka hmotného práva má spočívat v posouzení výše přiměřeného zadostiučinění, kdy napadené rozhodnutí dovolateli přiznává částku nepřiměřeně nízkou, v čemž dovolatel shledává rozpor s rozhodovací praxí dovolacího soudu reprezentovanou např. rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, uveřejněným pod číslem 122/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Odvolací soud věc posoudil nesprávně též z důvodu, že ačkoliv se plně ztotožnil se skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně a nijak nepolemizoval s jeho úvahami ohledně výpočtu náhrady nemajetkové újmy, rozhodnutí soudu prvního stupně změnil v dovolatelův neprospěch. Odvolací soud pouze velmi stručně uzavírá, že nelze přehlédnout některé vyjmenované skutečnosti, aniž by bylo vůbec uvedeno, zda tyto skutečnosti ovlivňují výši náhrady nemajetkové újmy pozitivně nebo negativně. Žalobce dále zmiňuje, že jeho nenastoupení k výkonu trestu mu nelze přičítat k tíži, byl-li v plném rozsahu obžaloby zproštěn. Zmínka o žalobcově družce, nové známosti a manželství dle žalobce postrádá argumentační smysl, neboť předmětem řízení je náhrada nemajetkové újmy za zásah do osobnostních práv žalobce trestním stíháním a odsouzením v období o 26. 6. 2000 do 27. 4. 2006. Odvolací soud při určení výše náhrady nerespektoval rozhodovací praxi dovolacího soudu, konkrétně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1570/2014, že výklad ustanovení § 13 obč. zák. je nutno v tomto případě činit s ohledem na skutečnost, že se jedná o prostředek nahrazující pojetí nemateriální újmy jako součásti pojmu škoda, přičemž ačkoliv je rozhodováno o zásahu do osobnostních práv žalobce, byl by již v současnosti nárok posuzován jako nárok na náhradu nemateriální újmy v důsledku nezákonného rozhodnutí. Odvolací soud rovněž pominul zvýšit odškodnění pro dlouhé trvání kompenzačního řízení, přičemž tímto se měl odchýlit od rozhodovací praxe, např. rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3694/2011.

15. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III. Zastoupení, včasnost a náležitosti dovolání

16. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II. bod 7 zákona č. [404/2012](#) Sb. a čl. II bod 2 zákona č. [293/2013](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“

17. Podle § 241 odst. 1 o. s. ř. není-li dále stanoveno jinak, musí být dovolatel zastoupen advokátem nebo notářem. Notář může dovolatele zastupovat jen v rozsahu svého oprávnění stanoveného zvláštními právními předpisy.

18. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

19. Podle § 241a odst. 3 o. s. ř. důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

20. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolání též splňuje zákonem vyžadované náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.). Nejvyšší soud se proto dále zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

IV. Přípustnost dovolání

21. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

22. Jak uvedl dovolací soud např. ve svém rozsudku ze dne 23. 5. 2013, sp. zn. 30 Cdo 675/2013, stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Dovolací soud posuzuje v rámci dovolacího řízení, jakožto řízení o mimořádném opravném prostředku, jen správnost základních úvah soudu, jež jsou podkladem pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění, tedy např. to, zdali byly splněny podmínky pro snížení přiměřeného zadostiučinění z důvodu obstrukčního chování účastníka, apod.

23. Z podaného dovolání je patrné, že ačkoliv žalobce zejména nesouhlasí s výší přiznaného zadostiučinění, zpochybňuje v tomto kontextu též úvahu odvolacího soudu ohledně možnosti snížit zadostiučinění za újmu, kterou utrpěl v důsledku nesprávného úředního postupu či nezákonného rozhodnutí, s ohledem na skutečnost, že se žalobce vyhnul výkonu trestu odnětí svobody.

24. Dovolání je přípustné pro řešení otázky, jaké okolnosti mohou být významné při úvahách o stanovení výše náhrady nemajetkové újmy, kterou poškozený utrpěl v důsledku nepodrobení se nezákonnému rozhodnutí, a otázky, lze-li ponížít náhradu této nemajetkové újmy z důvodu, že poškozený újmu utrpěl při vyhýbání se výkonu trestu uloženému nezákonným rozhodnutím.

V. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

25. Jak uvedl např. Ústavní soud v usnesení ze dne 6. 1. 1998, sp. zn. I. ÚS 263/97, občané jsou povinni se podrobit výkonu pravomoci veřejného činitele bez ohledu na vlastní soukromý názor. Jsou-li přesvědčeni, že tímto jednáním bylo porušeno jejich právo či jím byla způsobena škoda, mohou se

proti takovému postupu veřejného činitele bránit jiným zákonným způsobem. Ústava ČR, Listina základních práv a svobod ani žádná jiná právní norma nepřipouští, aby jednotliví občané nejprve hodnotili zákonnost postupu veřejných činitelů a teprve na základě toho jejich pokynů uposlechli nebo neuposlechli.

26. V nálezu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. I. ÚS 1849/08, Ústavní soud uzavřel, že: „[n]elze v praktickém životě vyloučit situaci, kdy při výkonu veřejné moci jedná její orgán v omylu, ať už skutkovém či právním, v jehož důsledku se dopouští excesu (jednání ultra vires). Existence omylu však rozhodně nemůže být důvodem pro ospravedlnění excesu. Omyl veřejné moci nelze nikdy interpretovat v neprospěch jednotlivce tak, že tento je přesto povinen (i za použití donucení v podobě sankcí) se výkonu pravomoci, pohybující se ovšem ultra vires, podrobit. [...] Pokud se v kterékoliv fázi trestního řízení ukáže, že tento účel nemůže být naplněn, neboť obviněný se trestné činnosti nedopustil, a podezření orgánů činných v trestním řízení bylo zcela liché, je třeba za vadné považovat veškeré úkony, které byly v trestním řízení provedeny, tj. případně včetně prostředku vedoucího k omezení osobní svobody, jímž je vazba ... na jednu stranu je jistě povinností orgánů činných v trestním řízení vyšetřovat a stíhat trestnou činnost, na druhou stranu se stát nemůže zbavit odpovědnosti za postup těchto orgánů, ukáží-li se jejich předpoklady jako mylné a nesprávné. Má-li být totiž jednatel povinen se takovým úkonům vůbec podrobit, musí v podmínkách materiálního právního státu existovat garance, že v případě prokázání, že trestnou činnost nespáchal, dostane se mu odškodnění za veškeré úkony, kterým byl ze strany státu neoprávněně podroben. Pokud by taková perspektiva neexistovala, nebylo by možné trvat na povinnosti jednotlivce taková omezení v rámci trestního stíhání snášet.“ [nález sp. zn. II. ÚS 590/08 ze dne 17. 6. 2008 (N 108/49 SbNU 567)].“ V Ústavním soudem projednávané věci mělo být správním orgánům prima facie zřejmé, že jednání stěžovatele nemohlo naplňovat po právní stránce znak přestupku bez toho, aby bylo potřeba provádět další dokazování, a uložení pořádkové pokuty jen z důvodu nedostavení se k podání vysvětlení bylo v oblasti správního trestání vyloučeno, neboť bylo zapotřebí přísně respektovat i princip zákazu sebeobviňování či sebeusvědčování. Ústavní soud tedy považoval pokutu, jež byla uložena za neuposlechnutí předvolání stěžovatele k podání vysvětlení, za nesledující racionální a ústavně aprobatelný účel.

27. Ústavní soud pak v usnesení ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. II. ÚS 3503/11, vyjádřil nesouhlas s názorem, že by nález Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. I. ÚS 1849/08, zcela překonal usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1998, sp. zn. I. ÚS 263/97, a za správný naopak považoval závěr Nejvyššího správního soudu, že se jedná o rozhodnutí vzájemně se doplňující. V dané věci pak nebylo vyhověno stěžovateli, která brojila proti rozhodnutí správního orgánu, jímž byla uznána vinnou spácháním přestupku proti veřejnému pořádku podle § 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 sb., o přestupcích, konkrétně za neuposlechnutí výzvy veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci.

28. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, uveřejněným pod číslem 52/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní (dále též jako „R 52/2012“), bylo uvedeno, že ustanovení § 31a odst. 2 zákona č. [82/1998](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, je normou s relativně neurčitou hypotézou, která není stanovena přímo právním předpisem, a které tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. To platí i při přímé aplikaci čl. 5 odst. 5 Úmluvy lidských práv a svobod. Při stanovení peněžní náhrady za nemateriální újmu způsobenou nezákonným omezením osobní svobody ze strany státu základními okolnostmi zpravidla jsou povaha trestní věci, celková délka omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozené osoby. Nejvyšší soud zde rovněž formuloval závěr, že při úvaze o formě a výši odškodnění v případě nezákonného omezení osobní svobody je třeba přihlídnout ke třem základním kritériím, kterými zpravidla jsou: povaha trestní věci, celková délka omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozené osoby. V případě třetího kritéria Nejvyšší soud konstatoval, že

„samotné držení ve vazbě má z povahy věci negativní dopady do svobody pohybu či do práva na soukromí, a že v tomto ohledu výkon vazby sám o sobě působí újmu na základních právech, svobodách a důstojnosti dotčené osoby.“ Z tohoto rozhodnutí také vyplývá, že Nejvyšší soud dospěl k závěru, že „adekvátním odškodněním je částka v rozmezí 500 Kč až 1.500 Kč za jeden den trvání vazby, v jejímž rámci soud promítne jiné, zde uvedené a popřípadě neuvedené okolnosti svého posuzování. K tomuto rozmezí je však nutno přistupovat pouze jako k orientačnímu s tím, že podléhá toliko úvaze soudu v konkrétním případě, k jaké částce dospěje.

29. Ve vztahu k určení výše zadostiučinění dle § 13 obč. zák., dovolací soud uvedl např. ve svém rozsudku ze dne 27. 10. 2003, sp. zn. 30 Cdo 2005/2003, že ač se určení výše tohoto zadostiučinění stává předmětem volného uvážení soudu, musí soud v každém jednotlivém případě vycházet z úplného skutkového stavu a v tomto rámci se opírat o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska. Jen tak lze vytvořit záruky, že určením výše přiznaného peněžitého zadostiučinění dojde k zákonem požadovanému přiměřenému zmírnění nastalé závažné nemajetkové újmy. Ve vztahu k § 31a odst. 2 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále též jako „OdpŠk“), bylo obdobně judikováno, že toto ustanovení hovoří pouze o tom, že zadostiučinění musí být přiměřené, samotné určení výše však ponechává na volném uvážení soudu. Zákon tedy nevymezuje žádnou případnou hranici (minimální nebo maximální) pro určení výše zadostiučinění. Soud je při úvaze o přiměřenosti výše finančního odškodnění povinen vycházet z úplně zjištěného skutkového stavu a opírat se o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska, kterými jsou především závažnost nemajetkové újmy a ověřené okolnosti, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2290/2007).

30. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, uveřejněného pod číslem 67/2016 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní (dále též jako „R 67/2016“), výše zadostiučinění přiznaného podle § 31a odst. 2 zákona č. [82/1998](#) Sb. (ve znění pozdějších předpisů) na náhradě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením, musí odpovídat výši zadostiučinění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují; významnější odchylka je možná jen tehdy, bude-li soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna. Nelze-li nalézt takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích, apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu. Nebude-li možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy). V každém případě je primárně na žalobci, aby zvolil přesvědčivé srovnání, podle kterého jeho újma z hlediska spravedlnosti není menší než újma jiná, za kterou se přiznává minimálně žalovaná částka.

31. Dovolací soud již ve svém předešlém rozhodnutí v této věci, tj. v rozsudku ze dne 29. 10. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1570/2014, uvedl, že soudy budou v dané věci vykládat § 13 obč. zák. s ohledem na skutečnost, že se jedná o prostředek nahrazující pojetí nemateriální újmy jako součásti pojmu škoda, a budou přihlížet k tomu, že ač rozhodují o zásahu do osobnostních práv stěžovatele, v současnosti

by již věc byla posuzován jako nárok na náhradu nemateriální újmy v důsledku nezákonného rozhodnutí, resp. nesprávného úředního postupu. S ohledem na uvedený názor je třeba též k přezkumu výše zde zvažovaného zadostiučinění přistoupit zásadně stejným způsobem, jakým by dovolací soud posuzoval náhradu nemateriální újmy v režimu OdpŠk. I v tomto případě je tedy plně aplikovatelný názor, že stanovení formy a výše odškodnění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Dovolací soud při přezkumu výše zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek a kritérií obsažených v § 31a OdpŠk, přičemž výslednou částkou se zabývá až tehdy, byla-li by vzhledem k aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případ zcela zjevně nepřiměřená. Jinými slovy, dovolací soud posuzuje v rámci dovolacího řízení, jakožto řízení o mimořádném opravném prostředku, jen správnost základních úvah soudu, jež jsou podkladem pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2013, sp. zn. 30 Cdo 675/2013).

32. Z odůvodnění napadeného rozsudku, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn (v zásadě dle požadavku odvolání podaného žalovanou), se podává, že odvolací soud souhlasil se soudem prvního stupně v závěru, že podmínky odpovědnosti žalované jsou ve věci dány, ovšem neztotožnil se s určením výše náhrady nemajetkové újmy. Odvolací soud učinil závěr, že dovolatel již byl ze strany žalované dostatečně odškodněn, přičemž z odůvodnění rozhodnutí se podává, že žalovaná dovolateli na náhradu nemajetkové újmy zaplatila jednu polovinu částky přiznané soudem prvního stupně (k částce 45 419 Kč s příslušenstvím, přiznané na základě rozsudku Okresního soudu v Karviné ze dne 25. 10. 2010, č. j. 109 C 235/2009-68, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 5. 2011, č. j. 42 Co 4/2011-102, přihlédnout nelze, neboť se jednalo o náhradu škody spočívající v dovolatelem vynaložených nákladech obhajoby, nikoliv o náhradu nemajetkové újmy). Jestliže tedy odvolací soud souhlasil s odškodněním ve výši jedné poloviny odškodnění přiznaného rozsudkem soudu prvního stupně, existuje zde potenciální předpoklad, že výsledná částka odškodnění může být nepřiměřená.

33. Odvolací soud zvažoval stejné skutkové okolnosti, kterými se poměrně podrobně zabýval soud prvního stupně (tj. skutečnost, že dovolatel byl v minulosti opakovaně odsouzen za trestné činy, nebyl ve vazbě, v trestním řízení proti němu nebyly použity donucující prostředky, do ciziny za dovolatelem přijela družka, která se vrátila po třech letech zpět, dovolatel v cizině navázal novou známost a uzavřel manželství) a dále přihlížel k tomu, že se dovolatel vyhnul výkonu trestu odnětí svobody. Lze souhlasit s názorem obsaženým v dovolání, že odůvodnění rozsudku odvolacího soudu nevysvětluje, jakým způsobem soud hodnotil výše uvedené okolnosti ve vztahu k závažnosti žalobcem utrpěné újmy, a tedy i vzhledem k přiměřené výši zadostiučinění. Odvolací soud v tomto ohledu uvedl pouze tolik, že dané skutečnosti nelze přehlédnout, což je závěr hovořící sice o významnosti daných skutečností, nikoliv již o významu, který jim byl přiřknut při hodnocení výše přiměřeného zadostiučinění. Již z uvedeného důvodu je rozhodnutí odvolacího soudu třeba považovat za nesouladné s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2003, sp. zn. 30 Cdo 2005/2003, dle něž se vyžaduje, aby se určení výše zadostiučinění opíralo o konkrétní a přezkoumatelná hlediska. Sama o sobě tato skutečnost vede k potřebě odstranění napadeného rozhodnutí.

34. Na podkladě dovolání je ovšem třeba též řešit otázku, zda je skutečnost, že se dovolatel přičil výkonu trestu mu uloženému, významná pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění. Není pochyb o skutečnosti, že neuposlechnutí příkazu uloženého vykonatelným rozhodnutím je jednáním právním řádem reprobovaným, a to nehledě na vlastní názor toho, jemuž byl příkaz uložen, ohledně správnosti příkazu (viz též výše uvedenou judikaturu Ústavního soudu). Neuposlechnutí daného příkazu pak pravidelně vyvolává právním řádem předvídané postupy donucujícího (příp. sankčního) charakteru, s jejichž nastoupením musí ten, kdo příkaz neuposlechl, nutně počítat. Jak vyplývá z výše uvedeného nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. I. ÚS 1849/08, výjimku od uvedeného představuje situace, kdy orgánu při ukládání sankce musí být na první pohled zřejmé, že nesplněný

příkaz nesledoval určitý předvídatelný a racionálně zdůvodnitelný účel. V nyní projednávaném případě je zjevné, že o aplikaci uvedené výjimky nebylo možné uvažovat, neboť rozhodnutí ukládající žalobci trest bylo na vnitrostátní úrovni prověřeno všemi opravnými prostředky (včetně ústavní stížnosti), přičemž nebyla shledána jeho nesprávnost. Jednání dovolatele bylo tedy nelegálním, a legálním se nestává v důsledku skutečnosti, že došlo k odstranění rozhodnutí, jímž byl žalobce shledán vinným za spáchání trestného činu. Opačný závěr učinit nelze, neboť takový by vedl k neúnosným důsledkům. Dokud by totiž nebylo v konkrétní věci vydáno rozhodnutí, jež by nepodléhalo žádné možnosti přezkumu, bylo by vzdorování výkonu rozhodnutí jednáním potenciálně dovoleným a výkon rozhodnutí by byl naopak potenciálně nedovoleným. Uvedený stav by vedl k nejistotě v právních vztazích a relativizaci autority státu, neboť stát by nebyl schopen zajišťovat včasné a efektivní řešení ve společnosti vznikajících konfliktů. Vzdor výkonu vykonatelných rozhodnutí (kromě užití právem předpokládaných prostředků) se tedy nepřipouští, a to nehledě na skutečnost, že nebylo dosaženo faktické nezměnitelnosti podkladového rozhodnutí. Právním řádem jsou na oplátku stanoveny podmínky odpovědnosti za škody a újmy, jež účastníkům řízení případně vzniknou.

35. Jednání dovolatele, byť bylo reakcí na soudní rozhodnutí (jež se později ukázalo jako nezákonné), nelze považovat za právem předpokládané, tedy ani za adekvátní důsledek vydání nezákonného rozhodnutí. Adekvátním důsledkem vydání nezákonného rozhodnutí by bylo v této věci nastoupení výkonu trestu a pozdější vymáhání náhrady trestem způsobené újmy. Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že pokud by samotné jednání dovolatele při vyhýbání se trestu vyvolalo vznik jiné újmy (např. došlo by při snaze o zadržení dovolatele ke vzniku újmy na jeho zdraví), odpovědnost by za danou újmu nesl dovolatel (nedošlo-li by např. k excesu ze strany zadržujícího orgánu), a to nehledě na skutečnost, že by později bylo odsuzující rozhodnutí zrušeno. Současně ovšem nelze uzavřít, že by dané nelegální jednání samo o sobě vylučovalo důvodnost nároku na zadostiučinění za újmu způsobenou nesprávným úředním postupem či nezákonným rozhodnutím.

36. Okolnost, že do skutkového děje zasáhlo jednání dovolatele, které nebylo adekvátním důsledkem nesprávného úředního postupu či nezákonného rozhodnutí, ovšem samozřejmě opomenout nelze. Podstatným je posouzení vlivu tohoto jednání z pohledu příčinné souvislosti. Vzniklou situaci je třeba vnímat s ohledem na skutečnost, že jednání dovolatele, byť (jak uvedeno výše) nelegální, se podílelo na vzniku újmy na jeho straně, které se v zásadě kryjí s újmami, jež by dovolatel při pravidelném běhu událostí utrpěl i tehdy, podrobil-li by se výkonu trestu odnětí svobody (dovolatel konkrétně tvrdí újmu mu způsobenou omezením práva na rodinný život, omezením svobody pohybu, zásahem do pocitu bezpečí a jistoty a zásahem do cti, důstojnosti a dobré pověsti). V řízení nevznikly pochyby, že nebyť odsuzujícího rozsudku, k újmám na straně dovolatele by nedošlo. Rovněž tak není sporu o tom, že dovolatelovo jednání způsobilo, že ke vzniku újmy na jeho straně docházelo jinak (v zásadě v nižší intenzitě, ale po delší dobu). Jak již bylo naznačeno, bylo-li již vydáno nezákonné rozhodnutí odsuzující dovolatele k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, vznikla by na jeho straně újma, ať již jednal v rozporu s právem, či by s ním jednal souladně. Vydání odsuzujícího rozsudku bylo podstatnou skutečností pro vznik újmy, jež by dovolateli vznikla tak či tak. Závěr vyjádřený v rozsudku ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3731/2011, jenž byl vydán v této věci, dle kterého OdpŠk stanoví vlastní a úplné podmínky, za nichž stát odpovídá za vzniklou nemajetkovou újmu, tak jako i pravidla o poskytnutí zadostiučinění a jeho formy, nevylučuje druhé straně možnost, aby újma odškodnitelná podle OdpŠk byla v určitém rozsahu posouzena individuálně jako způsobená si samotným poškozeným. Takové posouzení totiž není v podstatě ničím jiným, nežli závěrem o nedostatku příčinné souvislosti mezi jednáním škůdce a újmou (v určitém jejím rozsahu). Nelze tedy uvažovat o odškodnění újmy, která by sice vznikla v případě vykonání trestu, ale ve skutečném průběhu děje nevznikla. Současně nelze ani uvažovat o odškodnění újmy v rozsahu, v němž by nevznikla, pokud by se dovolatel nevyhýbal výkonu trestu, neboť jednání dovolatele (jak uvedeno výše) nebylo adekvátním důsledkem nezákonného rozhodnutí. Tato úvaha by ovšem soudy neměla

vést ke zcela technicistnímu posuzování příčin a následků. Jestliže dovolatel žádá odškodnění též např. za újmu mu způsobenou v důsledku obav ze zatčení, nelze jej v tomto ohledu zcela odmítnout s tím, že kdyby trest vykonal, takovouto obavu by nezažíval. V této souvislosti si je třeba uvědomit, že i nástup k výkonu trestu odnětí svobody by vyvolal značně frustrující pocity a obavy, a nebýt nezákonného rozhodnutí, dovolatel by takovým obavám vystaven nebyl. Na stranu druhou ovšem jednání dovolatele mimo jiné zapříčinilo, že byl obavám (a stejně tak i jiným na něj působícím vlivům) vystaven po dlouhou dobu, a tato okolnost (tj. dlouhé trvání) tedy není přičitatelná vydání nezákonného rozhodnutí.

37. Shrnutí výše uvedeného, skutečnost, že poškozený újmu utrpěl při vyhýbání se výkonu trestu uloženému nezákonným rozhodnutím, lze při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění zohlednit toliko při posouzení příčinné souvislosti. V řízení o náhradu újmy způsobené při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem nepřipadá v úvahu přistoupit ke snížení zadostiučinění s cílem penalizovat poškozeného za jeho nelegální jednání, jímž zasáhl do skutkového děje.

38. Dovolací soud má v obecné rovině za přiměřeně aplikovatelné závěry obsažené v rozsudku R 67/2016 (viz odst. 30 tohoto rozsudku), přičemž ovšem z výše předestřených úvah vyplývá, že v zásadě nelze uvažovat o vyšším odškodnění újmy, než by se dovolateli dostalo, při pravidelném běhu událostí, jednal-li by žalobce právem předpokládaným způsobem. Jelikož byl dovolatel odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání tří let (přičemž již dne 1. 3. 2001 měl být předveden k nástupu výkonu trestu odnětí svobody), a vzhledem k okolnosti, že odsuzující rozsudek byl odklizen až nálezem Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2008, lze mít za to, že by dovolatel vykonal trest v délce tří let. Není přitom na místě s rozumnými důvody přihlížet k možnosti, že by dovolatel byl z výkonu trestu podmíněně propuštěn, či naopak vykonal též jiný mu uložený trest, neboť tak by se stalo pouze za splnění dalších nejistých okolností. Dovolací soud v těchto souvislostech připomíná, že považuje za přiměřené, pokud je poškozenému za újmy plynoucí z omezení osobní svobody výkonem vazby nebo trestu poskytnuto zadostiučinění ve výši 500 Kč až 1 500 Kč denně, přičemž zohledňuje povahu trestní věci, celkovou délku omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozeného (srov. rozsudek R 52/2012). V zejména posledně uváděném kritériu se nabízí možnost zhodnocení skutečnosti spočívající v tom, že dovolatel v pravém smyslu slova ve své osobní svobodě výkonem trestu odnětí svobody nebyl a jakým omezením byl v dotčených svobodách omezen. Na druhé straně poskytnutí odškodnění nad rámec toho, čeho by se dovolateli s vysokou pravděpodobností dostalo v případě, že by trest vykonal, by bylo nejen v rozporu s výše naznačenými úvahami o příčině a následku nezákonného rozhodnutí, působilo by i vznik nespravedlnosti sui generis ve vztahu ke všem poškozeným, kteří se v souladu se zákonem podrobí trestu odnětí svobody, jehož podkladové rozhodnutí bude zrušeno až po vykonání tohoto trestu.

39. Soud prvního stupně se ve svém rozsudku pokusil, krom určení paušální částky za každý měsíc trvání trestního stíhání a každý měsíc, po který existoval odsuzující rozsudek, provést srovnání s věcmi jinými (konkrétně případy J. Š. a osob všeobecně známých), aby tak ověřil přiměřenost paušálně určeného zadostiučinění. Jak je ovšem z odůvodnění patrné, při provedeném srovnání vyvstaly značné rozdíly mezi v úvahu branými případy, a výsledkem tak byl v zásadě jediný závěr, a to o přiměřenosti několikanásobně nižšího zadostiučinění oproti zadostiučinění v případě J. Š. Byť tedy soud prvního stupně využil též porovnání s jinými případy, požadavkům později přijaté judikatury (tj. rozsudku R 67/2016) zcela nevyhověl. Zde je třeba též podotknout, že rozhodnutí soudů dostatečně nerespektují předmět řízení, jak jej dovolatel vymezil. Z rekapitulace průběhu řízení vyplývá (viz úvodní odstavce tohoto rozsudku), že je nadále vedeno již pouze o náhradu nemajetkové újmy, způsobené dovolateli v důsledku skutečnosti, že byl nucen zdržovat v zahraničí, neboť nechtěl vykonal nezákonně uložený trest. Uvedenému vymezení neodpovídá způsob výpočtu učiněný soudem prvního stupně, jež zohledňuje též dobu před vydáním odsuzujícího rozsudku,

příčemž odvolací soud danou nesprávnost nenapravit. Jedná se tak o vadu řízení, k níž je dovolací soud s ohledem na § 242 odst. 3 o. s. ř. povinen přihlédnout, neboť dovolání bylo shledáno přípustným a vada mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

40. Dovolací soud připouští, že nelze rozumně předpokládat nalezení případu v podstatných znacích se shodující s nyní projednávanou věcí, a nabízí se tedy (za daných okolností případu), aby soudy učinily porovnání právě s případy náhrad nemajetkové újmy z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody. Soudy v každém případě v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlí podstatné společné a rozdílné znaky, přičemž též posoudí podíl jednání dovolatele na vzniku daných znaků a tedy i na vzniku dovolatelem tvrzené újmy.

41. Závěrem je třeba doplnit, že nelze souhlasit s námitkou dovolatele, dle které soudy měly zvýšit odškodnění pro dlouhé trvání tohoto kompenzačního řízení. Součástí konstantní judikatury dovolacího soudu je právní názor, že lze zvýšit odškodnění nemajetkové újmy za délku samotného kompenzačního řízení, v němž je rozhodováno o odpovědnosti vznikuvší v důsledku nepřiměřeně dlouhých řízení, to ovšem pouze za situace, je-li délka kompenzačního řízení namítána do nastoupení účinků koncentrace v konkrétním řízení a je-li taková skutečnost procesně řádným způsobem uplatněna (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3228/2013 či náleží Ústavního soudu ve věci sp. zn. II. ÚS 3235/14 ze dne 13. 1. 2015). Již z důvodu, že dovolatel takové zvýšení zadostiučinění navrhuje až v podaném dovolání, nelze soudům jakkoliv vytýkat, že o zvýšení zadostiučinění z důvodu délky kompenzačního řízení v této věci vůbec neuvažovaly. Nad to odvolatel v tomto dosavadním řízení uplatňoval nárok na náhradu újmy způsobené nezákonností rozhodnutí a nikoli kompenzační nárok dle č. 6 odst. Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, resp. podle § 13 OdpŠk.

VI. Závěr

42. Nejvyšší soud vzhledem ke všemu výše uvedenému napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Jelikož některé z důvodů, pro které je rušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí též pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil odvolací soud též rozhodnutí soudu prvního stupně v příslušném rozsahu a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení dle § 243e odst. 2 o. s. ř. Dovolací soud současně zrušil též závislé výroky o náhradě nákladů řízení.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)